

Napájanie ošípaných – dôležitý faktor úspešnosti chovu

Ing. Ľubomír Botto, CSc.
Centrum výskumu živočíšnej výroby Nitra
Hlohovecká 2, 951 41 Lužianky

Voda a požiadavky na jej kvalitu

Voda je pre každý živý organizmus nezastupiteľná a tvorí takmer 70 % telesnej hmoty dospelej ošípanej. Je najdôležitejšou súčasťou tela zvieratá. Má celý rad funkcií v organizme. Ako základ telesných tekutín transportuje živiny po celom tele, pôsobí ako rozpúšťadlo pre kyslík a oxid uhlíku v krvi, je nosičom enzýmov tráviaceho systému (v slinách, žalúdočnej šťave, žlči atď.), odvádza odpadové produkty z tela a pomáha pri termoregulácii. Bol zaznamenaný určitý vzťah medzi prírastkom, spotrebou krmiva a množstvom vypitej vody u rastúcich ošípaných. Jednou z podmienok, ako dosiahnuť vyšší prírastok je dostatočný prítok napájačky a správna teplota napájacej vody alebo teplota v maštali. Vyšší príjem vody pri nesprávnom nastavení vzduchotechnických zariadení môže viesť k vyššej vlhkosti v maštali, čo v konečnom dôsledku môže viesť k intenzívnejšiemu ochladzovaniu ošípaných, ktoré potom časť krmiva musia použiť k tvorbe tepla.

Pitie vody v teplom období
posediačky osvieži a šetrí
energiu prasnice

Nastúpený technický pokrok v konštrukcii a v materiálovom vyhotovení napájačiek stále napreduje, čo sa odzrkadľuje vo zvyšovaní ich spoľahlivosti, v znižovaní strát vody a v dôsledku toho aj v znižovaní množstva a zlepšení kvality produkovaných výkalov. Podľa nariadenia vlády SR č. 735/2002 (príloha č. 2 bod 7) všetky ošípané musia mať od veku dvoch týždňov stály prístup k dostatočnému množstvu čerstvej vody. Jej teplota má byť minimálne 8 - 15 °C. Nariadením vlády SR č. 368/2007 Z. z., ktorým sa dopĺňa nariadenie vlády č. 322/2002 o ochrane zvierat chovaných na farmárske účely, sa stanovilo, že všetky zvieratá majú mať prístup k pitnej vode. Pre chovateľov to znamená, že musia zabezpečiť požadovanú kvalitu napájacej vody a uskutočňovať jej kontrolu v zmysle nariadenia vlády SR č. 354/2006 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na vodu určenú na ľudskú spotrebu a kontrolu kvality vody určenej na ľudskú spotrebu a vyhlášky MZ SR č. 151/2004 Z. z. o požiadavkách na pitnú vodu a kontrolu kvality pitnej vody.

Typy používaných napájačiek

Okrem najrozšírenejších kolíkových napájačiek uplatnenie nachádzajú miskové a tzv. mušľové napájačky. Pri ich inštalácii je potrebné dodržať určité zásady a parametre týkajúce sa výšky osadenia v koterci a prítokového množstva. Musia sa dať ľahko ovládať zvieratami bez možnosti zneužívania a musia byť bezporuchové. Pri skupinovom ustajnení na jednu napájačku pripadá najviac 12 odstavčiat resp. výkrmových ošípaných alebo 6 prasníc (vyhláška MP SR č. 230/1998). Okrem uvedených typov sa používajú aj zvlhčovacie napájačky (ventily), ktoré bývajú súčasťou krmných zariadení a umožňujú voľbu

Kolíková napájačka – najrozšírenejší
typ napájačky pre ošípané

konzistencie kŕmnej dávky a v kombinácii s miskou alebo válovom plnia funkciu miskovej napájačky.

Požiadavky na inštaláciu a prietoky napájačiek

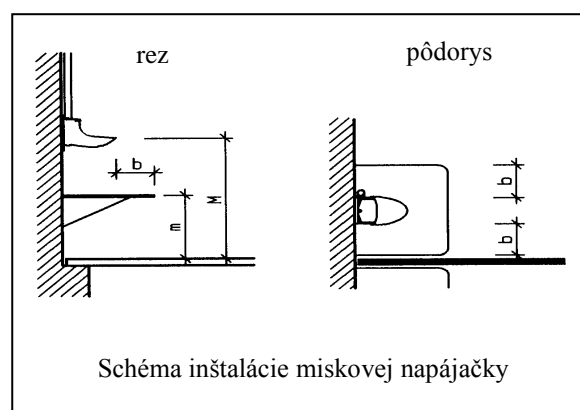
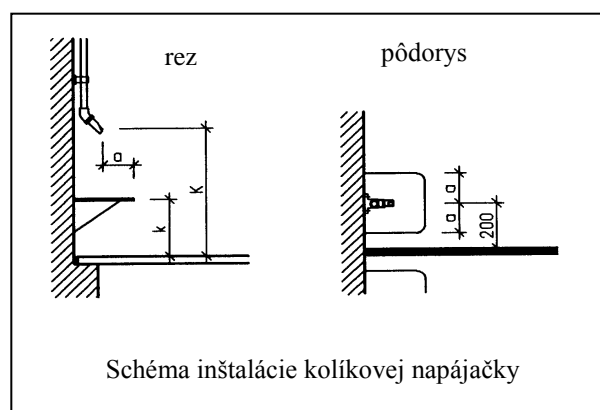
Napájačky pre jednotlivé kategórie ošípaných sa inštalujú tak, aby zvieratá mohli čo najpohodlnejšie a bez strát prijímať vodu. Parametre inštalácie kolíkových a miskových napájačiek pre jednotlivé kategórie ošípaných sú uvedené vo vyhláske MP SR č. 230/1998.

Parametre pre inštaláciu kolíkových napájačiek pre ošípané

Kategória ošípaných	Výška bez schodíka K (mm)	Výška so schodíkom K (mm)	Výška schodíka k (mm)	Voľný prístup schodíka* a (mm)
Ciciaky	200	250	50	70
Odstavčatá	300	370	140	100
Výkrm	450	570	250	130
Prasničky, kančeka	450	570	250	130
Prasnice	550	750	300	150
Kance	700	850	300	170

*vodorovná vzdialenosť čela napájačky od čelného obrysu schodíka a vzdialenosť bočných obrysov napájačky od bokov schodíka umiestneného pod napájačkou

Poznámka: Údaje platia pre montáž napájačky so sklonom 45° smerom dolu. Pri vodorovnej montáži sa výška znižuje asi o 50 mm.

Podmienky inštalácie miskových napájačiek pre ošípané

Kategória ošípaných	Horná hrana napájačky bez schodíka M (mm)	Horná hrana napájačky so schodíkom M (mm)	Výška schodíka m (mm)	Voľný prístup schodíka* b (mm)
Ciciaky	100	140	50	70
Odstavčatá	160	250	140	100
Výkrm	250	400	250	130
Prasničky, kančeka	250	400	250	130
Prasnice	350	500	300	150
Kance	400	550	300	170

*schodík na zamedzenie znečistenia misky

Potreba pitnej vody sa mení v závislosti od živej hmotnosti ošípaných, od obsahu sušiny v krmive a mikroklimatických podmienok ustajnenia. Pri teplotách prostredia do 25 °C predstavuje potreba vody na 1 kg prijatej sušiny krmiva 3 až 5 litrov, pri teplotách 25 až 30 °C je potrebné počítať so zvýšenou spotrebou vody o 25 % a pri teplote nad 30 °C až o 50 %.

Potreba pitnej vody a požadovaný prietok napájačiek pre ošípané

Kategória ošípaných	Potreba pitnej vody litre za deň	Prietok napájačky litre za minútu
Ciciaky	0,5 - 0,7	0,5 - 1,0
Odstavčatá	1 - 5	1,0 - 1,5
Výkrm	4 - 9	2 - 3
Prasničky, kančeky	10 - 15	2 - 3
Prasnice	25 - 40	3 - 4
Kance	10 - 20	3 - 4

Poznámka: Pre dojčiace prasnice základná spotreba napájacej vody predstavuje 15 litrov, pričom na každý ciciak sa táto spotreba zvyšuje o 1,5 litra.

Potreba vody a rovnako aj minimálny prietok napájačiek sa v porovnaní so zahraničnými údajmi môže líšiť. Dôležitý je fakt, aby ošípaná nemala problém s prístupom k napájacej vode a hlavne aby prietok v napájačkách nebol príliš nízky. U nás sa odporúča ako minimálny prietok pre výkrm ošípaných 2 litre za minútu a pre prasnice a kance 3 litre za minútu. Podľa anglických údajov pre výkrm je to 1 liter za minútu a pre prasnice a kance 2 litre za minútu.

V praxi sa stretávame s prípadmi, že pri využití krmných zariadení so zvlhčovacími ventilmi (napájačkami) pre voľbu konzistencie krmnej dávky ošípanými v predvýkrme a vo výkrme, nekŕmené zvieratá nemajú možnosť stáleho prístupu k vode, pretože kŕmne zariadenie je obsadené inými zvieratami. Toto je v rozpore s legislatívou a chovateľ môže byť sankcionovaný pri veterinárnej kontrole. Bez ohľadu na legislatívu lepším riešením je, keď sa napájačky inštalujú v kotercoch aj mimo krmných zariadení, čo má veľký význam najmä v horúcom letnom období. Ďalej sa vyskytujú prípady, že v pôrodniciach prasníc sa v kotercoch s fixačným boxom inštalujú zvlhčovacie napájačky (ventily), čo tiež nie je dobré riešenie. Prasnica sa môže napiť až po vyžraní krmnej dávky napustením vody do válova, ktorý slúži ako misková napájačka. Prasnica sa počas vyžierania svojej dávky môže napiť v tom prípade, ak si riadne zvlhčí suché krmivo

Vyžraté krmivo znamená pre prasnicu možnosť napiť sa

Nevyžraná dávka krmiva bráni pitiu prasnici

(na riedku polievkovú konzistenciu) a tak prijme s krmivom aj vodu, čo však nenahrádza normálne pitie. V horúcom letnom období prasnice majú menšiu chuť do žrania, takže môžu trpieť smädom, čo sa odzrkadlí aj na zníženej tvorbe mlieka a zhoršenému prekonávaní tepelného stresu. Preto prasnice v pôrodniciach by mali mať k dispozícii kolíkové napájačky. U všetkých typov používaných napájačiek je potrebné pravidelne zisťovať prietok, ktorý v dôsledku upchatia alebo zanesenia nečistotami býva častokrát nevyhovujúci. Toto sa tak isto môže prejaviť na zníženom príjme vody, čo je z hľadiska správnych fyziologických pochodov nežiaduce.